

Turkish Studies

Educational Sciences

Volume 13/19, Summer 2018, p. 883-893

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13773>

ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Research Article/ Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: Haziran 2018

✓ Accepted/Kabul: Eylül 2018

✍ Referees/Hakemler: Doç. Dr. Hasan Hüseyin KILINÇ - Dr. Öğr. Üyesi Davut SARITAŞ

This article was checked by iThenticate.

FEN BİLGİSİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ SÜREKLİ KAYGI VE KENDİNİ ALDATMA DURUMLARININ İNCELENMESİ

Ahmet Hakan HANÇER - Zeynep TÜFEKÇİ***

ÖZET

Araştırmada, fen bilgisi öğretmen adaylarının sürekli kaygıları ve kendini aldatma durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Yöntem olarak tarama modellerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma 2016-2017 eğitim öğretim yılında Cumhuriyet Üniversitesi fen bilgisi eğitim anabilim dalında öğrenim gören 128 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak “Kendini Aldatma Ölçeği” ve “Sürekli Kaygı Envanteri” kullanılmıştır. Elde edilen verilere, istatistiksel tekniklerden aritmetik ortalama, standart sapma, t testi ve basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Bu analizler sonucunda, fen bilgisi öğretmen adaylarının kendilerini aldatma düzeylerinin orta düzeyde olduğu, benliği güçlendirici kendini aldatma alt boyutuna yönelik puanın ise ortalamanın üzerinde olduğu ve cinsiyete göre anlamlı bir farkın olmadığı, sürekli kaygılarının yüksek olduğu ve cinsiyete göre kızlar lehine anlamlı bir farkın olduğu, öğretmen adaylarının kendini aldatma durumlarının %52’sinin ise sürekli kaygıdan kaynaklandığı sonuçlarına ulaşılmıştır. Gerek Araştırmadan elde edilen bulgular gerekse literatürden elde edilen bulgular sürekli kaygının kişiler üzerinde olumlu ve olumsuz pek çok psikolojik etkilere neden olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada da fen bilgisi öğretmen adaylarını, kendini aldatmaya ilişkin olumsuz şekilde etkilediği yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Bu nedenle, öğretmen adaylarının üzerinde olumsuz yönde sürekli kaygıya neden olan etkenlerin belirlenmesi ve ortadan kaldırılmasına yönelik akademik çalışmaların artması bu konuda alınacak tedbirler açısından önemli görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: sürekli kaygı, kendini aldatma, cinsiyet

* Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Fen Bilgisi Eğitimi, El-mek: ahhancer@gmail.com

** Öğretmen, Cumhuriyet Üniversitesi Özel Mahir Sevim Özdoğan Kkoleji, El-mek: tufekcizeynep05@gmail.com

INVESTIGATION OF CHRONIC ANXIETY AND SELF DECEPTION SITUATIONS OF SCIENCE TEACHER CANDIDATES

ABSTRACT

Purpose of this research is to study chronic anxiety and self-deception states of science teacher candidates. Research model used is one of the screening models, namely relational screening model. The study focused on 128 teacher candidates attending to Cumhuriyet University, department of science teaching in the academic year of 2016–2017. Data collection tools used on this study are “Self-Deception Scale” and “Chronic Anxiety Inventory”. The following statistical techniques are used on the collected data: arithmetical average, standard deviation, t test and simple linear regression analysis. The analysis concluded that self-deception levels of science teacher candidates is midlevel; the score in sub dimension of ego boosting self-deception is above the average and there is no significant gender-related difference; they have high levels of chronic anxiety and there is significant difference favor for girls based on gender and chronic anxiety accounts for 52 % of self-deception states of teacher candidates. Both the findings of the study and the findings obtained from the literature indicate that continuous anxiety has many positive and negative psychological effects on individuals. In this study, it was found that science teacher candidates adversely affected self-deception. For this reason, the increase in the number of academic studies aimed at determining and eliminating the factors that cause negative effects on the prospective teachers is important in terms of the measures to be taken in this respect.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Teacher training process in Turkey generally focuses on learning outcomes related to general culture, content knowledge and professional teaching knowledge (Işık et. al., 2010). However, certain personal and psychological features, which are disregarded in the teacher training process, have impact on their achievements at least as much as their professional competencies (Demirel, 2003; Yazıcı, 2009). Chronic anxiety and self-deception, which affect professional performance of science teachers, are some examples of these psychological variables. Nevertheless, it is observed that there are hardly any studies on this topic.

Purpose of this research is to study chronic anxiety and self-deception of science teacher candidates.

Method

Research model used is one of the screening models, namely relational screening model. Population covers science teacher candidates attending to Cumhuriyet University, Faculty of Education in the academic year of 2016 – 2017. Sampling includes total 128 science

teacher candidates, 71 female and 57 male, who were selected with simple random sampling method.

Data collection tool used on the study for determining self-deception levels of individuals is "Self-Deception Scale" designed by Ermiş-Demirtaş (2013), and "Chronic Anxiety Inventory", which was designed by Spielberger et. al., (1970) and adapted into Turkish by Öner and Le Compte (1998), was used for separately determining state and chronic anxiety levels of individuals.

Arithmetic average () and standard deviation (s) were used as statistical techniques while analyzing self-deception and chronic anxiety levels of science teacher candidates; t test was used for determining whether there are gender-related significant differences in chronic anxiety and self-deception levels and simple linear regression was used for determining how of chronic anxiety predicts self-deception.

Findings (Results)

Findings obtained at the end of analysis by taking into consideration sub problems are as follows:

- Average score of science teacher candidates in the sub dimension of ego boosting self-deception is =32.93. In other words, it is clear that their score is higher than the average. The second sub dimension is self-deception by denial and the average score is =10.62. It is also determined that average score generally obtained by science teacher candidates (=43.50) in terms of self-deception is also higher than the average.

- It is observed that average scores obtained by female and male teacher candidates in terms of self-deception levels and sub dimensions are close and there is no statistically significant difference ($p>0.05$).

- It is concluded that 71 female teacher candidates participating to the study scored an average of =49.82 in chronic anxiety scale and 57 male teacher candidates scored an average of =46.84 and the total average score is =48.05. It is seen that the scores are higher than the average and chronic anxiety does not differ significantly based on gender.

- We can argue that chronic anxiety levels of science teacher candidates significantly predict self-deception levels ($p<0.05$), which is a considered as dependent variable of chronic anxiety, and these levels account for 52 % of self-deception levels.

Conclusion and Discussion

Researchers have been studying self-deception state of individuals for many years. Some of these researches focused on developing a scale (Ermiş-Demirtaş, 2013; Paulhus, 1988; Sirvent, 2010) and others studied different factors.

Some of these studies concluded that individuals in self-deception show lesser signs of depression (Surbey, 2011) as well as having increased level of subjective well-being (Erez, Johnson and Judge, 1995), being highly motivated in competition, showing better performance (Starek and Keating, 1991) and achieving more job satisfaction (Erez and Judge, 1994). Whereas Peterson et al. (2002) concluded that self-deception at a reasonable level helps an individual to avoid stress in the short run but an individual would experience dissonance and fail to

achieve personal insight in the long run if that person has excessive level of self-deception (Cited from: Ermiş – Demirtaş, 2013). This study concluded that science teacher candidates have medium levels of self-deception; the score related to the sub dimension of ego boosting self-deception is higher than the average and there is not any significant difference based on gender. These conclusions might be interpreted as positive for the teacher candidates and, if we take the abovementioned studies as reference, these score might improve motivation and help achieving better job satisfaction.

Çakmak and Hedevanlı (2005) argued that people do not know how to handle increased level of anxiety and thus have difficulty in decision-making and they might experience an unnecessary restlessness as if something bad is going to happen to them. The previous studies concluded that students growing up in authoritarian families have anxiety levels much higher than the ones brought up in democratic families (Çakmak and Hevedanlı, 2005; Bozkurt, 2004; Erkan, 2002). In the studies focusing on research of correlation between gender and chronic anxiety, some researchers concluded that there is a significant difference in favor of the females (Akgün, Gönen and Aydın, 2007; Özgül, 2003; Soyer, 2010) but other researchers concluded that there is no significant difference based on gender (Develi, 2006; Ögüt, 2000; Öy, 1991; Hisli, 1989; Tekkoyun, 2008; Yücel, 2003). According to the norm table given by Öner and Le Compte (1998) for chronic anxiety, the average points are expected to be within a range of 36 and 41. However, this study concluded that average score of science teacher candidates is =48.05 and thus it is higher than the specified range of scores. The review based on gender obtained results similar to some of the abovementioned researchers; there is significant difference favor for girls in terms of chronic anxiety and teacher candidates in both groups have average scores that exceed the specified limit values. Öner and Le Compte (1998) expressed that individuals having high levels of chronic anxiety are prone to easily being offended and moodiness.

The regression analysis done to determine the predictor role of chronic anxiety in self-deception of science teacher candidates concluded that chronic anxiety accounts for 52 % of self-deception state of science teacher candidates.

Keywords: chronic anxiety, self-deception, gender

1.Giriş

Öğretmen gerek öğrencileriyle gerekse çevresiyle sürekli iletişim halindedir. Dolayısıyla öğretmenin psikolojik özellikleri bu iletişim sürecinin etkili ve sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesinde önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle geleceğin öğretmenlerini oluşturan öğretmen adaylarının psikolojik özellikleri hakkında bilgi sahibi olmak için onları tanımak önemli bir adımdır.

Freud ve bazı psikologlar, insanı tanımının temel yolunun bilinçaltı dünyasının aydınlatılmasından geçeceği düşüncesiyle, onun bu dünyasına inmeye çalışmışlar fakat bilinçaltı dünyasına inilmesinin önünde kendini aldatmanın bir engel olduğunu anlamışlardır (Kuşat, 2000). Kendini aldatmanın bilinçli bir süreç mi yoksa bilinçsizce ortaya çıkan bir süreç mi olduğu da tartışmanın başlıklarından biridir. Bazı araştırmacılar kendini aldatmanın amaçlı ve kasıtlı olduğunu

ileri sürerken, bazıları bilinç dışı bir süreçle gerçekleştiğini iddia etmiştir. Bir grup septik araştırmacıya göre ise kendini aldatmanın tam anlamıyla mümkün olması söz konusu değildir (Akın, 2010).

Freud kişinin, aynı zamanda hem aldatan hem aldanan konumunda olabileceğini öne sürmüştür. Dinamik bilinçdışı, bireyin bilinçli olarak ulaşamadığı, kaygıya sebep olan bütün düşünceleri içinde barındırır. Freud'a göre kendini aldatma dinamik bilinçdışının bireyi anksiyeteyeşatan olaylardan koruma gayesiyle bilincin gerçeğe ulaşmasını bir şekilde sınırlaması ve anksiyete yaşatan durumu daha az anksiyeteye sebep olacak bir durumla değiştirmesiyle gerçekleşir (Kılıç, 2011). Hökelekli (2008) ise kişinin kendini aldatma yönünde davranış gösterdiğinde kaygı düzeyinin daha da artacağını ve bir süre sonra benlik bilincinin kökten etkileneceğini ifade etmektedir.

Çıracıoğlu (2014)'na göre mahkûm olduğu özgürlüğünün farkına varan ve bu özgürlüğün beraberinde getirdiği sorumlulukla nasıl başa çıkacağını bilemeyen bilinç kaygılanır. Bu kaygı onu öyle bir sarıp sarmalar ki ne kendi geçmişi ne gelecek güzel günler ona umut veremeyecektir. Kaçacak yeri olmadığını fark eden bilinç bu kaygıdan biraz olsun uzaklaşabilmek için kendini kandırma yoluna girer. Kendisini sanki özgürlüğü yokmuş gibi yaparak aldatacaktır. Elinde idare etmesi gereken bir özgürlük olmazsa, tüm o sorumluluklardan sıyrılacak ve rahatlayacak, biraz olsun sıkıntısından kurtulacaktır. İşte kendini aldatmanın hikâyesi kısaca budur.

Kaygı, insanların günlük davranışlarında çok sık olarak görülen bir durum halidir. Herkes farklı derecede kaygıya sahiptir ve kaygısı olmayan insan da yok denilecek kadar azdır. Fakat kaygının türü ve derecesi önemlidir. Birey kaygıyı yaşamının bir parçası haline getirir ve onun üzerine odaklarsa, o zaman bireyin yaşamı sürdürülemez hale gelir. Bu durum da bireyin davranışlarında bozulmaya neden olur (Cüceloğlu, 2006).

Cheng ve Cheung (2005) kaygının, durumluk ve sürekli olmak üzere iki türü olduğunu ifade etmişlerdir. Öner ve Le Compte (1998) durumluk kaygısını, tehlikeli koşulların yarattığı korku ve tedirginlik, bireyin yaşadığı geçici ve normal bir kaygı olarak, sürekli kaygının ise kişilik özelliğini belirlediğini ve bireyleri birbirinden ayırt eden bir özellik olduğunu ifade etmişlerdir. Spilberger (1966) ise sürekli kaygıyı, bireylerin özdeğerlerinin tehdit edildiğini zannetmesi ya da içinde bulunduğu durumları stresli olarak yorumlaması sonucu duydukları kaygı olarak ifade etmiştir.

Üstün (2016) üniversitede öğrenim gören ve müzik dersi alan öğrencilerin durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin müzik dersi almayan öğrencilere göre daha düşük olduğu, Soyer (2010) özel eğitim öğretmen adayları ile yaptığı araştırmada, sürekli kaygının yaşa göre, sosyo ekonomik düzeye göre farklılaştığı ve bayan öğretmen adayları lehine anlamlı bir fark olduğu, öğrenim görülen üniversiteye, bölüme ve sınıf düzeyine göre anlamlı düzeyde fark olmadığı, Deniz (2016) ise okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeylerinin “çok az” olduğu yönünde bulgulara ulaşmıştır.

Ülkemizdeki öğretmen eğitiminde genellikle genel kültür, pedagojik bilgi ve alan bilgisi gibi hedefler üzerinde durulmaktadır (Işık ve diğ., 2010). Oysa öğretmenlerin eğitimi sürecinde dikkate alınmayan bazı kişisel ve psikolojik özellikler, performansları üzerinde en az mesleki yeterlikleri kadar etkilidir (Demirel, 2003; Yazıcı, 2009). Fen Bilgisi öğretmenlerinin mesleki başarılarını etkileyen sürekli kaygı ve kendini aldatma durumu da bu psikolojik değişkenlerden bazılarıdır. Bu kapsamda yapılan çalışmalara bakıldığında çok sınırlı düzeyde olduğu görülmektedir. Bu nedenle araştırmada, Fen bilgisi öğretmen adaylarının sürekli kaygıları ve kendini aldatma durumlarının incelenmesi amaçlanmış ve bu amaç doğrultusunda aşağıdaki soruların yanıtları aranmıştır.

1- Fen bilgisi öğretmen adaylarının kendini aldatma ve alt boyutlarına yönelik düzeyleri nedir?

2- Fen bilgisi öğretmen adaylarının kendini aldatma düzeyleri ve alt boyutları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

3- Fen bilgisi öğretmen adaylarının sürekli kaygıları ne düzeydedir ve cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?

4- Fen bilgisi öğretmen adaylarının sürekli kaygılarının kendini aldatmaya ilişkin yordayıcılığı var mıdır?

2. Yöntem

Bu araştırma tarama modellerinden ilişkisel tarama modelidir. İlişkisel tarama modelleri iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2006).

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören fen bilgisi öğretmen adayları olarak belirlenmiştir. Basit seçkisiz örneklem yöntemiyle belirlenen örneklem grubu ise 71 kız ve 57 erkek olmak üzere toplam 128 fen bilgisi öğretmen adayından oluşmaktadır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri toplama aracını, “Kendini Aldatma Ölçeği” ve “Sürekli Kaygı Envanteri” oluşturmaktadır.

Kendini Aldatma Ölçeği: Ölçek bireylerin kendini aldatma düzeylerini ölçmek amacıyla Ermiş-Demirtaş (2013) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek (a) Benliği güçlendirici kendini aldatma ve (b) İnkâr yoluyla kendini aldatma şeklinde iki alt boyuttan oluşmaktadır. Benliği güçlendirici kendini aldatma alt boyutu 12 maddeden oluşurken, inkâr yoluyla kendini aldatma alt boyutu 5 maddeden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan toplam madde sayısı ise 17’dir. Ölçekte 5’li Likert tipi bir derecelendirme kullanılmıştır. Ölçekten alınabilecek puan 0 ile 68 aralığında değişmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan, kendini aldatma düzeyinin de yüksek olduğunu göstermektedir. Ermiş-Demirtaş (2013) tarafından ölçeğin güvenirliğini hesaplamak için Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısına bakılmış; benliği güçlendirici kendini aldatma alt boyutunun katsayısı 0.88, inkâr yoluyla kendini aldatma alt boyutunun katsayısı 0.73 ve kendini aldatma ölçeği’nin alpha katsayısı 0.89 olarak bulunmuştur.

Sürekli Kaygı Envanteri: Sürekli kaygı seviyesini belirlemek amacıyla Spielberger ve diğ. (1970) tarafından geliştirilen ölçek Öner ve Le Compte (1998) tarafından Türkçe’ye uyarlaması yapılmıştır. Bu çalışmada sadece sürekli kaygı envanteri kullanılmıştır. Ölçek 20 ifadeden oluşan Likert tipi bir ölçektir. Her ifadede dört cevap seçeneği bulunmaktadır. Ölçekten alınabilecek puan ise 20-80 aralığında değişmektedir. Yüksek puanlar yüksek, düşük puanlar düşük kaygı seviyesini gösterir

2.3. Veri Analizi

Fen bilgisi öğretmen adaylarının kendini aldatma ve sürekli kaygı düzeylerini analiz ederken istatistiksel tekniklerden aritmetik ortalama ve standart sapma, sürekli kaygı ve kendini aldatma düzeylerinde, cinsiyete göre anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için t testi ve sürekli kaygılarının, kendini aldatmaya yönelik ne derece yordadığını belirlemek amacıyla ise basit doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır.

3. Bulgular

Fen bilgisi öğretmen adaylarının kendini aldatma ve sürekli kaygı düzeylerini belirlemek için yapılan analizler alt problemlere göre verilmiştir.

“Fen bilgisi öğretmen adaylarının kendini aldatma ve alt boyutlarına yönelik düzeyleri nedir?” şeklinde ifade edilen araştırmanın birinci alt problemine yönelik istatistiksel analiz sonuçları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Fen bilgisi öğretmen adaylarının kendini aldatma ve alt boyutlarına yönelik düzeyleri

Değişkenler	N	$\bar{X}$	S
Benliği güçlendirici kendini aldatma	128	32,93	7,011
İnkâr yoluyla kendini aldatma	128	10,62	3,421
Kendini Aldatma	128	43,50	8,784

Ölçekte kendini aldatmaya yönelik alt boyutlardan birincisi olan benliği güçlendirici kendini aldatma sorularından alınabilecek en yüksek puan 48’dir. İkinci alt boyut olan İnkâr yoluyla kendini aldatmaya yönelik sorulardan alınabilecek en yüksek puan ise 20’dir. Tablo 1 incelendiğinde fen bilgisi öğretmen adaylarının Benliği güçlendirici kendini aldatma alt boyutuna yönelik aldıkları ortalama puan $\bar{X} = 32,93$ ’dür. Yani ortalamanın üzerinde bir puan aldıkları görülmektedir. İkinci alt boyut olan İnkâr yoluyla kendini aldatmaya yönelik ortalama puan ise $\bar{X} = 10,62$ ’dir. Öğretmen adaylarının bu alt boyuta yönelik aldıkları puanın ortalamanın üzerinde olduğu görülmektedir. Fen bilgisi öğretmen adaylarının genel olarak kendini aldatmaya yönelik aldıkları ($\bar{X} = 43,50$) ortalama puanın da ortalamanın üzerinde olduğu saptanmıştır.

“Fen bilgisi öğretmen adaylarının kendini aldatma düzeyleri ve alt boyutları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilen ikinci alt probleme yönelik olarak, fen bilgisi öğretmen adaylarının cinsiyete göre kendini aldatma düzeyleri ve alt boyutları arasındaki ilişkiyi belirlemek için önce elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için Shapiro-Wilk testi uygulanmıştır. Uygulanan test sonucunda alt boyutlarda dahil olmak üzere kendini aldatma düzeyleri için anlamlılık düzeyi $p > .05$ olarak bulunmuştur. Verilerin normal dağılım gösterdiği test edildikten sonra parametrik testlerden t-testi ile analiz edilmiş ve bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Fen bilgisi öğretmen adaylarının cinsiyete göre kendini aldatma ve alt boyutlarına yönelik t-testi

Değişkenler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	t	P
Benliği Güçlendirici	Kız	71	32.96	7.689	0.050	0.960
Kendini Aldatma	Erkek	57	32.89	6.129		
İnkâr Yoluyla	Kız	71	10.55	3.116	0.250	0.803
Kendini Aldatma	Erkek	57	10.70	3.794		
Kendini Aldatma	Kız	71	43.52	9.233	0.030	0.976
	Erkek	57	43.47	8.272		

Tablo 2 incelendiğinde kız ve erkek öğretmen adaylarının kendini aldatma düzeyleri ve alt boyutlarına ilişkin aldıkları ortalama puanların birbirine yakın değerlerde olduğu ve istatistiksel olarak da ($p > .05$) anlamlı bir farkın olmadığı görülmektedir.

“Fen bilgisi öğretmen adaylarının sürekli kaygıları ne düzeydedir ve cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?” şeklinde ifade edilen üçüncü alt problem için,

fen bilgisi öğretmen adaylarının cinsiyete göre sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için elde edilen veriler Shapiro-Wilk normallik testi ile denenmiş ve verilerin normal dağılım gösterdiği ($p>.05$) tespit edilmiştir. Daha sonra veriler t-testi ile analiz edilmiş ve bulgular Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. Fen bilgisi öğretmen adaylarının cinsiyete göre sürekli kaygılarına yönelik t-testi

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	t	P	η^2
Sürekli	Kız	71	49.82	5.391	2.825	0.006	0.158
Kaygı	Erkek	57	46.84	6.524			
Toplam		128	48.05				

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan 71 kız öğretmen adayının sürekli kaygı ölçeğinden aldıkları ortalama puanın $\bar{X}=49.82$, 57 erkek öğretmen adayının aldıkları ortalama puanın $\bar{X}=46.84$ olduğu ve toplam ortalama puanın ise $\bar{X}=48.05$ olduğu görülmektedir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puanın 80 olduğu göz önünde bulundurulduğunda, alınan puanların ortalamanın üzerinde olduğu söylenebilir. Sürekli kaygının, cinsiyete göre %95 güven aralığında yapılan istatistiksel analiz sonucunda ($p<0.05$) kızlar lehine anlamlı bir farkın olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. η^2 etki büyüklüğü değerlerinin $0.14 \leq \eta^2$ olduğu görülmektedir. Cohen (1988) tarafından etki büyüklüğü puan aralıkları $0.01 < \eta^2 < 0.06$ ise küçük, $0.06 \leq \eta^2 < 0.14$ orta ve $0.14 \leq \eta^2$ ise yüksek etki şeklinde olduğu ifade edilmiştir.

“Fen bilgisi öğretmen adaylarının sürekli kaygılarının kendini aldatmaya ilişkin yordayıcılığı var mıdır?” şeklindeki dördüncü alt problem için ise, fen bilgisi öğretmen adaylarının sürekli kaygılarının kendini aldatmaya ilişkin yordayıcılığını belirlemek amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmış ve bulgular Tablo 4’de verilmiştir

Tablo 4. Fen bilgisi öğretmen adaylarının sürekli kaygılarının kendini aldatmaya ilişkin yordayıcılığına yönelik basit doğrusal regresyon analizi

Yordayıcı	R	R ²	B	Standart Hata	β	t	p
Değişken							
Sürekli Kaygı	0.726	0.52	0.879	3.601	0.065	0.350	0.001

Tablo 4 incelendiğinde, fen bilgisi öğretmen adaylarının, sürekli kaygı düzeylerinin bağımlı değişken durumundaki kendini aldatma düzeyini anlamlı bir şekilde yordadığı ($p<0.05$) ve kendini aldatma düzeylerinin %52’sini açıkladığı söylenebilir. Diğer bir ifade ile fen bilgisi öğretmen adaylarının kendini aldatma durumlarının %52’sinin sürekli kaygıdan kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

4. Tartışma ve Sonuç

Bireylerin kendini aldatma durumlarına yönelik olarak araştırmacılar tarafından uzun yıllardır araştırmalar devam etmektedir. Bu araştırmaların bir kısmında ölçek geliştirmeye yönelik (Ermiş-Demirtaş, 2013; Paulhus, 1988; Sirvent, 2010) çalışmalar yapılırken bazısında ise farklı faktörler incelenmiştir.

Bunlardan bazılarında, kendini aldatan bireylerin daha az depresyon belirtileri gösterdikleri (Surbey, 2011), öznel iyi-oluşlarının arttığı (Erez, Johnson ve Judge, 1995), yarışma esnasında daha fazla motive oldukları, daha iyi performans sergiledikleri (Starek ve Keating, 1991) ve daha fazla iş doyumunu elde ettikleri (Erez ve Judge, 1994) gibi sonuçlara ulaşılmıştır. Peterson ve arkadaşları (2002) ise uygun düzeyde yaşanan kendini aldatmanın bireyin, kısa vadede strese uzaklaşmasına yardımcı olduğunu; aşırı kendini aldatmanın ise bireyin uzun vadede uyumsuzluk yaşamasına ve kendisine dair içgörü kazanamamasına yol açtığını ifade etmişlerdir (Akt: Ermiş-Demirtaş, 2013). Bu çalışmada, fen bilgisi öğretmen adaylarının kendilerini aldatma düzeylerinin orta düzeyde olduğu, benliği güçlendirici kendini aldatma alt boyutuna yönelik puanın ise ortalamanın üzerinde olduğu ve

cinsiyete göre anlamlı bir farkın olmadığı görülmüştür. Öğretmen adayları için bu durumun olumlu olduğu, yukarıda ki çalışmalar da referans olarak alındığında bu puanlara göre motivasyonlarının artabileceği ve daha fazla iş doyumunu elde edebilecekleri şeklinde yorumlanabilir.

Çakmak ve Hedevanlı (2005) kaygının artması ile insanların ne yapacaklarını bilemediklerini bu nedenle karar verme konusunda zorlandıklarını, bu süreçte başlarına bir şeyler geleceği gibi gereksiz bir tedirginlik hissine kapılabileceklerini ifade etmiştir. Yapılan çalışmalarda, otoriter ailelerde yetişen öğrencilerin demokratik ailelerde yetişen öğrencilere göre daha çok kaygıya sahip olduğu (Çakmak ve Hedevanlı, 2005; Bozkurt, 2004; Erkan, 2002) yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Cinsiyet ile sürekli kaygı arasındaki ilişkinin araştırılmasına yönelik yapılan çalışmalarda; bazı araştırmacılar kadınlar lehine (Akgün, Gönen ve Aydın, 2007; Özgül, 2003; Soyer, 2010) anlamlı bir farkın olduğu yönünde sonuçlara ulaşırken, bazı araştırmacılar da cinsiyet göre (Develi, 2006; Ögüt, 2000; Öy, 1991; Hisli, 1989; Tekkoyun, 2008; Yücel, 2003) anlamlı bir farkın olmadığı yönünde sonuca ulaşmışlardır. Öner ve Le Compte (1998) tarafından sürekli kaygıya yönelik belirtilen norm tabloya göre ortalama puanların 36 ile 41 aralığında olması beklenmektedir. Oysa bu çalışmada fen bilgisi öğretmen adaylarına yönelik elde edilen ortalama puanın $\bar{X}=48,05$ olduğu yani belirtilen puan aralığından yüksek olduğu görülmektedir. Cinsiyete göre yapılan incelemede ise yukarıda belirtilen bazı araştırmacıların sonuçlarına benzer şekilde sürekli kaygıya yönelik kızlar lehine anlamlı bir farkın olduğu ve her iki gruptaki öğretmen adaylarının ortalama puanlarının belirtilen sınır değerlerden yüksek olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Öner ve Le Compte (1998) tarafından sürekli kaygı düzeyi yüksek olan bireylerde kolaylıkla incinme ve karamsarlığa bürünme durumlarının görülebileceğini ifade etmişlerdir.

Fen bilgisi öğretmen adaylarının sürekli kaygılarının kendini aldatmaya ilişkin yordayıcılığını belirlemeye yönelik yapılan regresyon analizi sonucunda, sürekli kaygının kendini aldatma düzeyinin %52'sini açıkladığı bulgusuna ulaşılmıştır. Yani fen bilgisi öğretmen adaylarının kendini aldatma durumlarının %52'sinin sürekli kaygıdan kaynaklandığı söylenebilir.

Gerek Araştırmadan elde edilen bulgular gerekse literatürden elde edilen bulgular sürekli kaygının kişiler üzerinde olumlu ve olumsuz pek çok psikolojik etkilere neden olduğunu göstermektedir. Bu çalışmada da fen bilgisi öğretmen adaylarını, kendini aldatmaya ilişkin olumsuz şekilde etkilediği yönünde bulgulara ulaşılmıştır. Bu nedenle, öğretmen adaylarının üzerinde olumsuz yönde sürekli kaygıya neden olan etkenlerin belirlenmesi ve ortadan kaldırılmasına yönelik akademik çalışmaların artması bu konuda alınacak tedbirler açısından önemli görülmektedir.

Fen bilgisi öğretmen adaylarının sürekli kaygı ve kendini aldatmaya ilişkin akademik çalışmalara pek rastlanmamıştır. Geleceğimizin genç nesillerini emanet edeceğimiz öğretmen adaylarına yönelik bu tür psikolojik araştırmaların farklı gruplara da uygulanarak araştırılması faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Akgün, A., Gönen, S. ve Aydın, M. (2007). İlköğretim Fen ve Matematik Öğretmenliği Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 283-299
- Akın, A. (2010). *Kendini Aldatma*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bozkurt, N. (2004). Bir Grup Üniversite Öğrencisinin Depresyon ve Kaygı Düzeyleri ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki İlişkiler. *Eğitim ve Bilim*, 29 (133), 52-59.

- Cheng, C. & Cheung, M. W. L. (2005). Psychological Responses to Outbreak of Severe Acute Respiratory Syndrome: A Prospective, Multiple Time-Point Study. *Journal of Personality*, 73(1), 261-285.
- Cüceloğlu, D. (2006). *İnsan ve Davranışı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cohen, J. (1988). *Statistical Power Analysis for the Behavioral Sciences* (second ed.). York, NY: Lawrence Erlbaum Associates
- Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2005). Eğitim ve Fen-Edebiyat Fakülteleri Biyoloji Bölümü Öğrencilerinin Kaygı Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(14), 115-127
- Çıracıoğlu, Ç. (2014). The Deviation of Consciousness into Bad Faith in Sartre's Being and Nothingness. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Çolak, T. S., Eren, G. ve Doğan, U. (2017). İlkokul Öğrencilerinin Sürekli Kaygı, Yetkinlik ve Üzüntü Yönetimine İlişkin Araştırma. *İlköğretim Online*, 16(1), 151-160
- Demirel, Ö. (2003). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme: Öğretme Sanatı*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Deniz, Ü. (2016). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Gelecek Kaygılarının İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2353-2372
- Develi, E. (2006). Konya'da İlköğretim Okullarında Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sürekli Kaygı Durumlarının İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Erez, A. & Judge, T. A. (1994). Dispositional Source of Job Satisfaction: The Role of Self-Deception. *CAHRS Working Paper Series*, 238.
- Erez, A., Johnson, D. E. & Judge, T. H. (1995). Self – Deception as a Mediator of the Relationship between Dispositions and Subjective Well-Being. *Person Individual Difference*, 19(5), 597-612.
- Erkan, Z. (2002). Sosyal Kaygı Düzeyleri Yüksek ve Düşük Ergenlerin Ana Baba Tutumlarına İlişkin Nitel Bir Çalışma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(10), 120-133.
- Ermış-Demirtaş, H. (2013). Kendini Aldatma Ölçeği Geliştirme Çalışması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hisli, N. (1989). Beck Depresyon Envanterinin Üniversite Öğrencileri İçin Geçerliliği, Güvenirliği. *Psikoloji Dergisi*, 7(23), 3-13
- Hökelekli, H. (2008). *Psikolojiye Giriş*. İstanbul: Düşünce Kitabevi Yayınları.
- Işık, A., Çiltaş, A. ve Baş, F. (2010). Öğretmen Yetiştirme ve Öğretmenlik Mesleği. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(1), 53-62.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılıç, B. (2011). Kendini Aldatma ve Dindarlık Üzerine Bir Araştırma. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Kuşat, A. (2000). Psikolojik Bir Olgu Olarak Kendini Aldatma ve Dini İnançla İlişkisi. *Dini Araştırmalar*, 3, 8-12.

- Öğüt, F. (2000). Sosyal Uyum ile Sürekli Kaygı Arasındaki İlişki. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Öner, N. ve LeCompte, A. (1998). Süreksiz Durumluk/ Sürekli Kaygı Envanteri El Kitabı(2. Basım). İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Matbaası
- Öy, B. (1991). Çocuklar İçin Depresyon Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 2, 132-136.
- Özgül, F. (2003). Beden Eğitimi ve Spor Yüksek Okulu Öğrencilerinde Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyleri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Paulhus, D. L. (1988). *Measurementand Control of ResponseBias*. In J. P. Robinson, P.
- Peterson, J. B., Driver-Linn, E. & De Young, C. (2002) Self-DeceptionandImpairedCategorization of Anomaly. *PersonalityandIndividualDifferences*, 33, 327-340.
- Sirvent, C. (2010). WhyDrunkardsLieWhenSober? Congress “Lyingand Self-Deception in Today'sSociety”, Madrid.
- Soyer, U. (2010). Özel Eğitim Öğretmen Adaylarının Öz Duyarlık ve Sürekli Kaygı Düzeylerinin Belirlenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Spilberger, C. D. (1966). *TheoryandResearch in Anxiety*. New York: AkademikPress.
- Spielberger, C.,Gorsuch, R. L. ve Lushene, R. E. (1970). *STAI Manuel forState-Trait Inventory*. CA:ConsultingPsychologistPress.
- Starek, J. E. &Keating, C. F. (1991) Self-DeceptionandItsRelationshipptoSuccess in Competition, *Basic andAppliedSocialPsychology*, 12(2), 145-155.
- Surbey, M. K. (2011). AdaptiveSignificance of LowLevels of Self-DeceptionandCooperation in Depression. *Evolutionand Human Behaviour*, 32, 29-40.
- Tekkoyun, M. (2008). Sınıftaki Öğrenci Sayısının İlköğretim Birinci Kademe Öğretmenlerinin Stres ve Kaygısı Üzerine Etkisinin K. Çekmece İlköğretim Okulları Örneğinde İncelenmesi.Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Üstün, E. (2016). Müzik Eğitimi Alan Üniversite Öğrencilerinin Durumluk-Sürekli Kaygı Düzeyleri, Genel Öz Yeterlik ve Stres Kontrolü Becerileri Üzerine Bir Durum Çalışması. *Journal of Human Sciences*, 13(2), 3529-3541.
- Yazıcı, H. (2009). Öğretmenlik Mesleği, Motivasyon Kaynakları ve Temel Tutumlar: Kuramsal Bir Bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1), 33-46.
- Yücel, E. O. (2003). Taekwondocuların Durumluk ve Sürekli Kaygı Düzeyleri ve Müsabakalardaki Başarılarına Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Ankara